

PhDr. Kateřina Bernardová - emeritní plukovník, armádní psycholožka

[Best of ...](#) » [Veřejná správa](#)

<http://www.ibestof.cz/verejna-sprava/phdr.-katerina-bernardova---emeritni-plukovnik-armadni-psycholozka.html>

09.04.2016 08:36 | Dita Brančíková

Narozena v r. 1960, vystudovala jednooborovou psychologii na UK v Praze. V období 1999–2015 byla ve služebním poměru vojáka z povolání. Působila v Centru sociálních studií náčelníka Generálního štábu Armády České republiky (NGŠ AČR) generála Jiřího Šedivého jako terénní psycholog, výzkumný a vývojový pracovník, lektor, později náčelník centra a současně vojsový psycholog GŠ AČR metodicky řídící Psychologickou službu AČR. Od roku 2010 byla vedoucí Oddělení expertních služeb pro oblast lidských zdrojů Sekce státního tajemníka v Ministerstvu obrany ČR. Specializuje se na SOCIÁLNÍ VÝZKUM jako moderní a efektivní nástroj sloužící k podpoře řízení a vedení lidských zdrojů, jehož smyslem a cílem je analýza PRACOVNÍCH PODMÍNEK, PRACOVNÍ SPOKOJENOSTI a SOCIÁLNÍ ATMOSFÉRY, analýza MEZILIDSKÝCH a MEZISKUPINOVÝCH VZTAHŮ A VAZEB pomocí metody sociomapování. Se svým multioborově zaměřeným týmem působila v zahraničních misích české armády v Bosně a Hercegovině, Kosovu, Iráku a Afghánistánu. Pracoviště úspěšně prezentovalo svou mnohaletou činnost na četných konferencích pořádaných NATO i civilními odbornými institucemi. V armádě působila do 31. prosince 2015.

foto: Robert Vano

Vystudovala jste psychologii na Karlově Univerzitě v Praze. Jak na tuto dobu vzpomínáte?

Vzpomínám ráda a s vděkem, neboť právě zde se posílilo přesvědčení o mém budoucím profesním působení. V průběhu studií na UK v Praze jsem se totiž díky nestorovi forezní (soudní) a penitenciární

(vězeňské) psychologie a zakladateli Penologického ústavu doc. Čepelákovi nadchla pro tato odvětví psychologie, včetně psychologie vojenské. Vždy jsem toužila studovat člověka či sociální skupinu při výkonu extrémní činnosti, v extrémních podmínkách, kterými „uniformovaný svět“ bezesporu je. Měla jsem možnost podílet se jako pomocná vědecká síla na terénním výzkumném projektu „ŠTOLA 1988“, který byl zaměřen na sledování chování osádek kosmických lodí při dlouhodobých letech, v tomto případě simulovaném letu k planetě Mars. Výzkum probíhající v tišnovské štole u Brna byl mezinárodního charakteru a k jeho realizaci významně přispěla i AČR. I tato zkušenost silně ovlivnila mé další profesní kroky.

foto: archiv Kateřiny Bernardové

Jak jste se dostala ke své práci psycholožky v AČR? Bylo to už zpočátku vaším cílem?

Určitě mě ovlivnily zkušenosti, o kterých jsem nyní hovořila. Myslím, že rozhodnutí stát se vojenským profesionálem, je zřejmě u většiny lidí záležitostí spíše dlouhodobějšího vnitřního zrání, tužby, přání, přesvědčení, svou roli hraje třeba i rodinná tradice. Vliv na tuto volbu má i výchova a prostředí, ve kterém člověk žije. Můj otec, vojenský stíhací pilot a sociolog působící v oblasti výzkumu lidské činnosti v ozbrojených silách a v oblasti kosmických letů, mě významně ovlivnil. Po univerzitních studiích a několika letech práce ve vězeňství jsem přijala nabídku z AČR. Jednalo se o působení v terénním expertním a výzkumném pracovišti zaměřeném na analýzu lidského chování v mírových i bojových podmínkách na území ČR i v rámci vojenských misí. Můj zájem o psychologii v extrémně náročných podmínkách měl další pokračování přibližující mě k cíli „dělat“ psychologii v mimořádných podmínkách s lidmi v mimořádných profesích.

foto: Robert Vano

Čím konkrétně jste se v tomto expertním pracovišti zabývala?

V roce 1998 založil v české armádě tehdejší NGŠ AČR generál Šedivý historicky první expertní pracoviště analyzující lidskou činnost přímo v terénu. Tímto osvíceným rozhodnutím předběhl dobu nejméně o 20 let a zařadil tak českou armádu po boku ozbrojených sil z různých koutů světa, kde se nepoužívá pro řízení lidí jen „řev a drill“, ale moderní a efektivní techniky. Toto centrum sledovalo a analyzovalo působení vojenských jednotek na domácí půdě i v zahraničních misích. Měla jsem možnost poskytovat se svými kolegy široké spektrum psychologických, psychosociálních a sociologických služeb našim vojákům a doprovázet je v letech 1999–2004 např. balkánským konfliktem, ale i obdobím sesazení Saddáma Hussaina při válečném konfliktu v Iráku v letech 2002 a 2003.

Zmíněné centrum jsem tři roky řídila, avšak v roce 2004 bylo v průběhu další masivní reorganizace české armády zrušeno. V roce 2009 učinilo tehdejší vrcholové vedení rezortu obrany moudré rozhodnutí k jeho obnovení, nabídku řídit jej jsem přijala. Od té doby jsem až do konce roku 2015 se svými spolupracovníky vytvářela a realizovala nesmírně zajímavé projekty v rámci SOCIÁLNÍHO VÝZKUMU zadané vojenskými veliteli, které popisovaly úroveň pracovních podmínek, vztahů a vazeb českých vojáků v místech jejich působnosti. Výstupy z těchto výzkumů přinášely cenná a užitná zjištění o jejich připravenosti na misi, jak ji zvládají, jak kvalitní komunikaci mezi sebou i se svými veliteli mají, jak vysoká je jejich důvěra ve velitele, jak vnímají smysl a cíl mise, jak zvládají pobyt v extrémně náročných klimatických podmínkách, jak zvládají bojové situace, jaká je intenzita a příčina jejich únavy, jakou podporu mají od svých rodin, jaký postoj zaujímají ke smrti, zabití a další a další poznatky. Ty byly cennou informací o aktuálním stavu i podpůrným podkladem pro operativní a strategická rozhodování velení AČR i samotného kontingentu.

foto: Robert Vano

Na rozdíl od běžného psychologa je to práce spojená s nevšedními zážitky. Které ze situací jste předpokládala?

Ano, určitě se práce psychologa ve vojenských podmínkách diametrálně liší od té civilní. Tím nejvýraznějším rozdílem je PROSTŘEDÍ i specifikum samotné PROFESE VOJÁKA Z POVOLÁNÍ. Psycholog působící např. v manželské poradně se jen těžko dostane do Afghánistánu, kde by své klienty připravoval na pravděpodobnost smrti, ztráty kolegy či zvládnutí vysoce agresivního aktu, kterým je zabití člověka člověkem. Při zahraničních operacích dochází k bojovým situacím, ke zraněním těla i ducha, k lidským ztrátám. Dvojnásobně to platí pro mise bojové např. v Afghánistánu. Každý voják musí být na tyto náročné životní situace připraven, jinak ohrožuje sebe i svou jednotku. Předpokládala jsem mimořádně zajímavou práci, setkávání se s mimořádnými lidmi, situace, kdy si sáhnou na dno svých fyzických sil, kdy budu doslova „plivat krev“. Vše se splnilo.

A co vás v rámci vaší mnohaleté služby zaskočilo?

Ve vlastní práci, činnosti mého týmu či spolupráci s vojáky a veliteli napříč armádou jsem situaci „zaskočení“ nezažila, ani jednou.

Opakovaně mě i mé kolegy a kolegyně z AČR však znepokojovalo to, co se ostatně již léta objevuje v médiích – letité kontinuální snižování podílu ze státního rozpočtu přiděleného armádě a s tím související urputně dokola se opakující nesmyslné reorganizace české armády doprovázené snižováním počtu lidí pro plnění úkolů, které nepřinášejí vesměs nic dobrého, jen vyčerpávají a demotivují lidi a nutí je dělat nelogickou a často zbytečnou práci. Souvisí s nimi pocitování nejistoty, napětí, stresu, únavy i obav o zaměstnání, které vojáci a vojákyně právem zažívají. Také korupční kauzy, které vrhají neoprávněně na armádu stín, neb nákupy materiálu i služeb nejsou v kompetenci armády, ale civilní části rezortu obrany. Také osobní postoje některých politiků i funkcionářů rezortu k naší armádě, pro které je jen „penězotokem“ či jinou výhodou, jejich vztah k ní je však prázdný. Také alarmující personální politika, která „dovolí“ odchody lidí z armády, kteří jsou erudovanými odborníky, výjimečnými specialisty, jazykově vybavenými, se znalostmi, zkušenostmi, schopnostmi a dovednostmi, po kterých sáhnou civilní instituce tzv. všemi deseti. Odliv takových lidí lze pozorovat v české armádě již několik let, a přesto ho nikdo nezastaví. Zdatné vojáky propustíme, nebo necháme odejít, abychom za tři roky nabírali nové, nezkušené, které teprve musíme vycvičit. Časté střídání ministrů obrany a vrcholového managementu rezortu pak bylo už jen nechtěnou „třešničkou na dortu“...

foto: Robert Vano

Co vás obohacovalo, co vám tato náročná práce brala?

Práce v tomto prostředí mně trvale přinášela nevídané uspokojení z práce, o které jsem přesvědčena, že byla nadmíru užitečná, dále možnost potkávat vzácné lidi, pozorovat jejich týmovou práci a soudržnost vztahů, v porovnání s civilním světem neobvykle silnou. Přinášela mně možnost „vychovat“ experty v oblasti vojenské psychologie a sociologie, poznávat, sledovat a popisovat faktory, které ovlivňují morálku vojenských jednotek, která je základem jejich bojeschopnosti, studovat jevy v civilní sféře zcela neobvyklé – postoje k vlasti a její obraně, ke zbrani, ke ztrátě, zabití a smrti. Umožnila mi uzavřít přátelství, která se podobají „pokrevnímu bratrství“. Z druhé strany jsem své práci odevzdávala mnoho energie, fyzické i psychické, mnoho času hluboce nad rámec pracovní doby, dělala jsem ji s velikým nasazením a s jediným cílem – aby přinesla armádě a jejím lidem užitek. Odměnou za to je dnes fakt, že nemám ve svém dlouhém profesním životě jedinou chvíli, kterou bych vnímala jako nezajímavou či zbytečnou. Bonusem pak byli mí lidé, skvělý tým, který bez nadsázky vnímám jako tým snů.

A co mi vzala? Část mého zdraví. Žádné oběti však nelituji. Téměř 24 roků služby mé vlasti vnímám jako nejlepší rozhodnutí mého života, jako své životní poslání, jsem patriot, naše země i naše armáda pro mě vždy znamenala velmi mnoho, vnímám ji jako druhou rodinu, oběma mám co vrátet a vždy na to zůstanu připravena.

foto: archiv Kateřiny Bernardové

Jak vypadal váš běžný pracovní den?

Pilířem činnosti našeho týmu byl SOCIÁLNÍ VÝZKUM, který dlouhodobě a kontinuálně sledoval úroveň pracovní spokojenosti, kvalitu pracovních podmínek a mezilidské vztahy. Jejich jádrem bylo měření lidských POSTOJŮ k pracovnímu i osobnímu životu, které jsou lehce a dobře měřitelné i srozumitelně vyjádřitelné. Cílem tzv. akčního výzkumu bylo posílit žádoucí a příznivé faktory, eliminovat nebo minimalizovat nežádoucí faktory, označit případná rizika, která by vojáky a vojákyně rušila či znervózňovala, prognózovat možné budoucí nedostatky a postupy, jak jim předcházet a konečně přinést konkrétní návrhy na následná opatření. Z tohoto vyplývá spousta času stráveného v terénu při sběru, ale také za stolem při analýze dat, psaní zpráv i tvorbě návrhů na konkrétní opatření, která jsou absolutním základem a vlastně tím nejdůležitějším pro velitele.

Samozřejmostí byla podpora managementu při řízení a vedení lidských zdrojů, podpora při výběru a rozmisťování lidí na klíčové pozice, přednášková činnost, psychosociální podpora ve smyslu psychologického poradenství v oblasti, krizová intervence v rámci svízelné situace či akutní životní krize.

foto: archiv Kateřiny Bernardové

Co obnášela práce v terénu?

Práce v terénu je nesmírně poutavá, dynamická, přinášející cenné zkušenosti, zároveň je po všech stránkách velmi náročná. Byli jsme schopni dát v místě nasazení zpětnou vazbu na jednorázovou analýzu či porovnat události v časovém odstupu, nebo realizovat s vojáky workshop sloužící k rozvoji mezilidských vztahů, k posilování vzájemné důvěry. Řídili jsme se rčením: *„Jsme tam, kde nás český voják potřebuje, třeba mezi tanky, hlavně po jeho boku“*. Jsem terénní člověk, tato práce mě velmi naplňovala – za přispění mnoha vědních disciplín, s týmem nadšenců pro tuto práci, kteří nerozlišují den či noc, všední den či víkend, protože „žijí“ sociálním výzkumem.

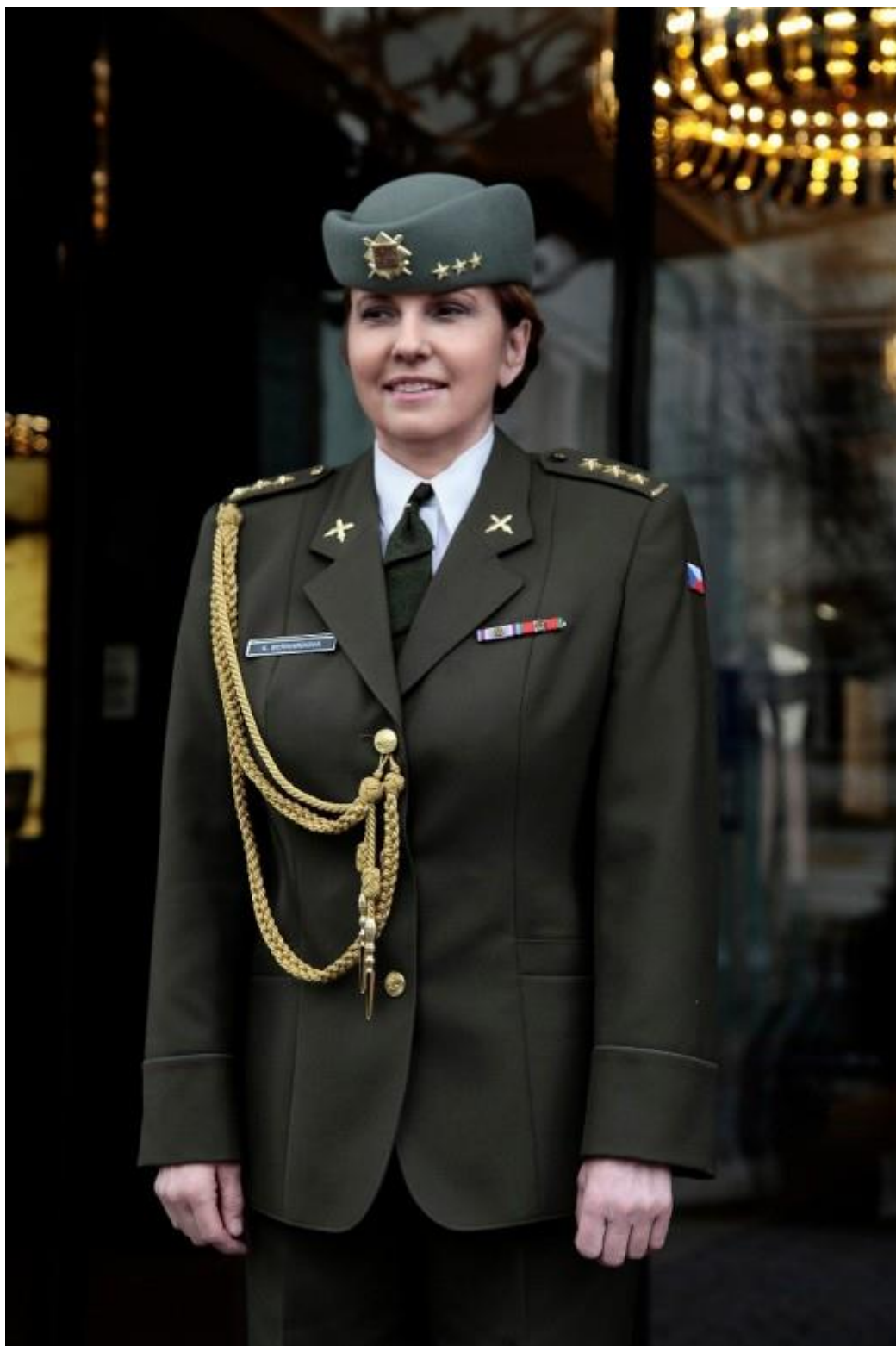

foto: Robert Vano

S čím jste se setkávala při práci v misi ISAF v Afghánistánu?

S prací českých vojáků, která se v drtivé většině podobá švýcarskému hodinovému strojků. Několik uplynulých let se po půlročním intervalu střídalo na území Afghánistánu zhruba 600 českých vojáků, kteří se různým způsobem podíleli na rozvoji této země. Jedni třeba tím, že cvičili své kolegy – afghánské vojenské policisty, druzí tím, že zajišťovali leteckou přepravu osob i materiálu napříč touto zemí, další tím, že ochraňovali před útoky Talibánu několikačlenný tým českých civilních specialistů, kteří řídili a realizovali řadu projektů ve školství, zemědělství, stavebnictví, vodohospodářství, zdravotnictví a dalších odvětvích, které jsou v této zemi na „startovní čáře“ svého rozvoje. Práce tohoto civilního týmu a všech českých vojáků a vojáků působících v Afghánistánu si zaslouží hlubokou úctu a obdiv nás všech. Je to práce v podmínkách, které jsou po všech stránkách extrémní, a které snad každému člověku obrátí život naruby, byť jen přeskupením životních hodnot. Snažila jsem se se svými lidmi přispět alespoň nepatrnou měrou k jejich podpoře i nepatrné pomoci obyvatelstvu této země zmítané válečnými nepokoji. Téměř každý náš terénní výzkum byl doprovázen námi organizovanou humanitární sbírkou, nejčastěji pro školy. I s těmi „balkánskými“ v letech 1999–2004 jich má naše pracoviště na kontě osm.

foto: Robert Vano

Mise v Afghánistánu musí být pro vojáky velmi náročné. Vyhledávají tito vojáci často vaši pomoc?

Čeští vojáci jsou na tyto úkoly dobře připraveni, profesně, fyzicky, jsou psychicky velmi odolní, jak vyplývá z řady výzkumných projektů, které byly dlouhodobé a často měly komparační charakter – tedy

porovnávali jsme jednotlivé vojenské jednotky, zahraniční kontingenty, vojenské útvary mezi sebou. Velmi časté byly vyžádané rady z oblasti psychologie, sociologie a řízení lidských zdrojů od drtivé většiny velitelů, kteří s námi konzultovali různé situace, události, mezilidské vztahy, k čemuž jsme jim poskytovali expertní rady, včetně návrhů na opatření. Spolupráce to byla v drtivé většině vynikající, konstruktivní a přinášela užitek. Podobně využívali nabízeného vějíře psychologických i psychosociálních služeb řadoví vojáci. Konkrétním případem byla např. situace, kdy vojákovi působícímu v zahraničí zemřel v ČR rodinný příslušník či někdo blízký a vznikla potřeba jej tímto úskalím provázet.

foto: archiv Kateřiny Bernardové

Jedním z vašich výzkumů bylo zkoumání motivace vojáků a vojáků, kteří vyjíždí do zahraničních misí. Co přesně motivuje vojáky, aby se účastnili zahraničních misí? Co od těchto misí očekávají a jak je vnímají?

Naše opakované analýzy ukázaly, že první místo v žebříčku motivů je jednoznačně dlouhodobě „obsazeno“ profesními důvody. Účast v misi je pro vojáka prakticky prvním „skutečným“ výkonem jeho profese, na který se dosud připravoval, vnímá ji jako šanci v praxi vyzkoušet, k čemu byl doma vycvičen. Pro české vojáky má v první řadě hodnotu zlepšení profesních znalostí a dovedností, potvrzení schopnosti obstát ve „skutečném“ boji, což je důkaz nejen profesního sebevědomí, ale také přijaté odpovědnosti za úkol. Finanční důvody nejsou zanedbatelným motivem, což se vzhledem k poměru výdělků v České republice a v misi jeví jako logické, jsou však jen důvodem doplňkovým. Výjezd do jakékoli mise s sebou nese rizika, která nelze plnohodnotně penězi vyvážit, a to si naši vojáci dobře uvědomují. Nelze se však divit, že chtějí být za svou práci a riziko s ní spojené, odpovídajícím způsobem odměněni. Výdělek z mise se tak stává jedním z motivů, který vojáci při výjezdu berou v úvahu, není ale motivem rozhodujícím. Spojovat jejich nasazení v misi s žoldněřstvím, jak se často děje např. prostřednictvím sociálních sítí, proto hrubě devaluje jejich náročnou službu

zaměřenou na odsouvání problému v podobě terorismu, který se současným světem šíří. Vojáci misi vnímají jako „svou práci“, převážná většina pociťuje hrdost na svou příslušnost ke kontingentu a vojenské operaci. Mise jsou českými vojáky jednoznačně vnímány jako posílení profesní identity. I zde bych odkázala na četné konference, kde byly tyto výstupy prezentovány.

foto: archiv Kateřiny Bernardové

Zabýváte se sociodiagnostickou metodou tzv. sociomapováním, jak byste svoji práci popsala laikovi?

Metoda SOCIOMAPOVÁNÍ je naprosto unikátní sociodiagnostická technika, která názorně graficky zobrazí skupinu lidí jako na dlani. Na tzv. SOCIOMAPĚ (viz obrázek) vidíte zřetelně VZTAHY a VAZBY jednotlivých osob ve skupině, jak pevné a těsné jsou, zda a v jaké míře je tým soudržný, kdo jej stmeluje, kdo případně rozrušuje, v jaké POZICI vůči ostatním jsou jednotliví lidé, kdo je „hvězdou“ v týmu, která má výrazný pozitivní vliv na ostatní její členy, kdo je tzv. „mimostojící“, kdo se drží stranou, zda osoby vytvářejí různé podskupiny a další. Díky takové mapě můžete konstatovat současný stav vztahů ve skupině, ale zároveň i předpovídat jejich pravděpodobný vývoj. Techniku jsme používali jako nástroj diagnostický, ale i intervenční při workshopech zaměřených na další rozvoj vztahů u konkrétní vojenské jednotky. Soudržnost vztahů je v ozbrojených silách fenoménem, neboť na její míře je závislé splnění úkolu a hlavně přežití vojáků.

Čeští vojáci vytváří vztahově mimořádně silné, soudržné a provázané sociální skupiny, jak dokazují naše mnohaleté výzkumy. Sociomapping umožňoval české armádě řadu let jeho autor matematik, psycholog, kouč a výjimečný člověk Radvan Bahbouh (QED Group a.s.). České vojenské jednotky se vzájemně uznávají a respektují jako odborníci ve své profesi, dokážou velmi dobře spolupracovat, stmelovat tým, být si vzájemně oporou v běžných i bojových situacích. Funguje v nich výborně mezilidská i meziskupinová komunikace, vzájemná důvěra, ale i vysoká míra důvěry v případě bojové situace. Maršál Montgomery říkal, že vojáci obvykle nebojují za nějaké velké ideály a abstraktní pojmy, ale postupují v boji vpřed za svým velitelem, po boku svých spolubojovníků. To, co je tedy „žene vpřed“, jsou VZTAHY, které jsou v každé armádě světa naprosto klíčové. Z toho důvodu jim velení armády za dob generála Šedivého, bývalého náčelníka GŠ AČR armádního generála Petra Pavla a jeho zástupce generálmajora Aleše Opaty, věnovalo maximální pozornost.

foto: Robert Vano

Jak jsou vnímáni čeští vojáci v zahraničí?

Nejsem absolutně kompetentní k tomu, abych zde posuzovala kvalitu české armády z hlediska vycvičenosti a připravenosti k boji, mohu však vyslovit svůj osobní názor na kvalitu lidského potenciálu, kterým armáda disponuje, a to s ohledem na mnoholetou zkušenost získanou díky zmíněným výzkumům a rovněž díky vlastním zkušenostem při osobních setkáváních s kolegy, kolegyněmi a jejich veliteli napříč celou armádou. V rámci české armády působí celá řada kvalitních a zajímavých lidí, kteří jsou dokonalými odborníky ve své profesi, chytrými, pracovitými, čestnými, statečnými a odvážnými lidmi. Je jedno, zda se jedná o řadového vojáka či vojenského velitele na různém stupni velení, o muže či ženu-vojáky, o vojenského lékaře, dělostřelce, ženistu, pilota vrtulníku či průzkumníka. Mezi nimi je mnoho „srdcařů“, kteří by své povolání nikdy za nic nevyměnili. Takové lidi jsem měla možnost poznat, lidi, kteří můj život profesně i lidsky nesmírně obohatili. Tito lidé přesvědčují svými výkony a jednáním v rámci plnění svých úkolů na území České republiky i v zahraničí, že patří v rámci koalice NATO doslova ke špičce. V této rovině nemohu mluvit jinak než ve prospěch českých vojáků a vojáků.

Dosáhla jste na hodnost plukovnice, druhou nejvyšší v armádě. Jaká k ní byla cesta?

Byla to neskutečná dřina... nelituji jediného dne, jediné vteřiny. Na svou dosaženou hodnost jsem byla vždy velice pyšná, přistupovala jsem k ní s respektem a vnímám ji jako svou vysněnou metu.

foto: archiv Kateřiny Bernardové

Jak hodnotíte ženy v armádě? Jak armáda ženy ovlivňuje?

Přes dva tisíce českých vojákyně jsou vzdělané, odvážné ženy, mají disciplínu, svou práci dělají zodpovědně a dostává se jim uznání. Jsou etablované ve své profesi a projevují přání sloužit co nejdéle. Hlavním motivem pro službu v AČR je dělat zajímavou a užitečnou práci, poté následují sociální jistoty, udělat něco pro bezpečnost své země, záliba v řádu, kázni a pořádku, potřeba zvládnout to, co muži. Jsou k reálným podmínkám služby tolerantnější než muži, citlivější k veřejnému mínění, cítí se odborně připraveny k bojovému nasazení. 93 % žen si přeje stejné podmínky pro výkon služby, jako mají muži, 2/3 vojákyně jsou připraveny jít do války. Jsou přesvědčeny, že vykonávají práci, která nevylučuje založení rodiny či mateřství. Ženy v českých ozbrojených silách tedy nepředstavují problémovou personální kategorii, naopak, jsou jejich integrální součástí. Prokázaly svou nepostradatelnost díky svým schopnostem, potvrzují své branné schopnosti a odolnost vůči zátěži. Stále více pronikají do mužského kolektivu z hlediska vojenských hodností, postupně obsazují i velitelské pozice. Mylná je představa, že „sedí v kancelářích“, působí ve vojenských útvech na území ČR, slouží v zahraničních misích, jsou vysílány do struktur NATO. Zastávají funkce od logistek přes zdravotnice, personalistky, máme dokonce pilotku bojového vrtulníku, stíhacího letounu, působí i v bojových jednotkách. Pokud české vojákyně CHTĚJÍ a dostanou PŘÍLEŽITOST, zvládnou, cokoli si záměrně. Armáda jim navíc nabízí široké spektrum možností.

foto: Robert Vano

Co byste popřála na závěr našeho rozhovoru české armádě?

Budu armádě a všem jejím lidem držet palce, aby se jí dostalo zasloužené pozornosti, respektu a uznání ze strany politiků, ale hlavně obyvatelstva ČR, abychom si v tomto ohledu dokázali osvojit a vypěstovat takový vztah k armádě a jejím vojákům, jaký zažívají od své země naši koaliční partneři, například armáda Spojených států amerických. Také to, aby se navrátily „zlaté časy“, které jsme v minulosti zažívali díky zkušenému, moudrému, prozíravému a pokrokovému velení armády, aby v české armádě veleli opět silní, charismatičtí a vnímaví vůdcové typu generálů Jiřího Šedivého, Ladislava Klímy, Jana Vachka, Petra Pavla, Aleše Opaty, Miroslava Žižky, Vlastimila Picka, Jána Kožiaka, aby sílily pozice pánů generálů Jána Gurníka, Pavla Adama, Jaroslava Kociána, Jiřího Verneru, Libora Štefánika... a mnoho dalších a dalších velitelů v různých vojenských hodnostech a pozicích. Snad jednou přijde doba, kdy vyjde najevo skutečná cena českých vojáků a vojákůň, protože se v nich ukrývá nesmírné bohatství, kterým tato země disponuje.

Děkuji za rozhovor.

Text: Dita Brančíková a Michaela Lejsková

Foto: Robert Vano www.robertvano.cz

Vytvořeno ve spolupráci:

Agentura Dark Side a.s. www.dark-side.cz

Le Palais Art Hotel Prague www.lepalaishotel.eu

Agentura Dark Side a.s. www.dark-side.cz

Korektura textu: Vladana Hallová

Produkce: Michaela Lejsková

Publisher: Profesní magazín Best of www.ibestof.cz